

Narodne knjižnice Primorsko-goranske županije - analiza stanja djelatnosti u 2016. g. (prilog: tabelarno izvješće)

1. Podaci o županiji

Primorsko-goranska županija rasprostire se na površini od **3.588 m²**.
Ima ukupno **296.195 stanovnika**, prema Popisu stanovništva 2011.
Ukupan broj jedinica lokalne samouprave je **36**, od čega **14 gradova** i **22 općine** s ukupno **510** naselja.

2. Mreža narodnih knjižnica

2. 1. Broj i status knjižnica

Ukupno **21** jedinica lokalne samouprave ili **58%** od njihovog ukupnog broja ima **stacioniranu knjižnicu**, od čega **14 gradova** ili **100 %** ukupnog broja gradova, **te 7 općina** ili **32%** od ukupnog broja općina.

Od knjižnica u gradovima **13** je **samostalnih ustanova**: Bakar, Cres, Crikvenica, Čabar, Delnice, Kraljevica, Krk, Mali Lošinj, Novi Vinodolski, Opatija, Rab, Rijeka, Vrbovsko i **1 ugovorom povjerena djelatnost**: Kastav (opatijskoj knjižnici).

Od knjižnica u općinama, **3** su **samostalne ustanove**: Kostrena, Općina Vinodolska, Viškovo dok je u **4 djelatnost ugovorom povjerena drugoj knjižnici**: Čavle (riječkoj knjižnici), Lovran, Matulji i Mošćenička Draga (opatijskoj knjižnici).

U ukupno **8 općina** ili **22 %** svih jedinica lokalne samouprave, knjižnična djelatnost se pruža isključivo **putem Županijskog bibliobusa Gradske knjižnice Rijeka**. Izuzev u slučaju Općine Jelenje, radi se većinom o općinama s malim brojem stanovnika od kojih 6 u Gorskom kotaru: Brod Moravice (866), Fužine (1.592), Lokve (1.049), Mrkopalj (1.214), Ravna Gora (2.430) i Skrad (1.062), 1 na otoku Krku: Baška (1.674), te 1 u riječkom prstenu: Jelenje (5.344).

U svim navedenim općinama s obzirom na broj stanovnika bibliobus sasvim zadovoljava potrebe za knjižničnim uslugama. Izuzetak je djelomice Općina Jelenje gdje bi u centru trebala biti stacionirana knjižnica, no s obzirom na relativno veliku prostornu površinu i veći broj naselja, bibliobus je i dalje optimalno rješenje budući da obilazi stajališta dva puta u dvotjednom ciklusu, jednom u jutarnjoj, jednom u poslijepodnevnoj smjeni, tako da je dostupan svim kategorijama članova.

Ukupan broj jedinica lokalne samouprave **sa stacioniranom knjižnicom i bibliobusom** je **5** od čega 3 grada: Delnice, Rijeka, Vrbovsko i 2 općine: Matulji, Vinodolska općina.

Zaključno, u Primorsko-goranskoj županiji ukupno **29** ili **81 %** jedinica lokalne samouprave ima na svom području organiziranu **profesionalnu djelatnost narodne knjižnice**

(stacionirane ili / i pokretne) dok je **7** općina ili **19 %** jedinica lokalne samouprave **bez profesionalnog oblika knjižnične djelatnosti** od čega **5** na otoku Krku: Dobrinj, Malinska-Dubašnica, Omišalj, Punat, Vrbnik, **1** na otoku Rabu: Lopar i **1** u riječkom prstenu: Klana. Od navedenih, **3** općine imaju određen oblik knjižnične djelatnosti ali ona nije još uvijek profesionalizirana: Omišalj, Punat i Klana s time da se skore promjene očekuju u Općini Omišalj.

U **Općini Omišalj** djeluje knjižnica pod nazivom Knjižnica *Vida Omišljanina* s fondom od oko 8.000 svezaka, otvorena dva puta tjedno (ukupno 10 sati), a na knjižničnim poslovima angažirana je honorarna suradnica.

Iako su razgovori o profesionalizaciji započeti prije nekoliko godina, konačno su tijekom 2016. godine učinjeni značajniji pomaci u tom pravcu. Općina Omišalj je, nakon što su od strane matične službe predstavljene modeli profesionalizacije, iskazala interes za povjeravanjem djelatnosti putem ugovora, Gradskoj knjižnici Rijeka. Slijedom toga, upućen je dopis gradonačelniku Grada Rijeke za suglasnost za sklapanje ugovora između Općine Omišalj i GKR. Istodobno su započeti radovi na proširenju i opremanju prostora koji bi trebao biti otvoren za korisnike krajem travnja 2017.

U **Općini Punat** djeluje knjižnica, otvorena dva puta tjedno po jedan sat. Matična služba slala je dopise o statusu knjižnice i mogućem usklađivanju sa Zakonom, a o čemu se razgovaralo i na sastanku koordinacije gradonačelnika i načelnika otoka Krka u studenom 2013. g. U listopadu 2015. Općina Punat je dopisom obavijestila matičnu službu da trenutno nije u mogućnosti na kvalitetan način organizirati narodnu knjižnicu prije svega zbog prostornih uvjeta te da će se nakon uređenja imovinsko-pravnih odnosa i stvaranja prostornih preduvjeta krenuti u osnivanje knjižnice u skladu sa Zakonom međutim do danas nije učinjeno ništa više po tom pitanju.

U **Općini Klana** djeluje tzv. multimedijalni centar temelj kojega čini knjižnična djelatnost, voditeljica je dipl. knjižničarka, otvoren je svakodnevno od 14 do 21 sat, subotom od 14-18. Tijekom 2015. godine obavljeno je nekoliko razgovora s predstavnicima Općine na temu profesionalizacije knjižnične djelatnosti pri čemu je izgledno rješenje bilo povjeravanje djelatnosti putem ugovora Gradskoj knjižnici Rijeka. GKR je pismeno uputila okvirna polazišta vezano za obveze koje bi Općina Klana trebala ispuniti međutim do konačnog dogovora nije došlo niti u 2016.

2. 2. Ogranci u mreži i drugi ustrojbeni oblici, bibliobusna služba

Ogranke u mreži, njih ukupno **10**, imaju **4** knjižnice: **Rijeka** (4), **Crikvenica** (1), **Mali Lošinj** (4) i **Viškovo** (1).

Tijekom 2016. otvoren je Ogranak Trsat Gradske knjižnice Rijeka, nakon višegodišnjeg nedostatka knjižničnog ogranka na istočnom dijelu grada gdje su se za to vrijeme knjižnične usluge pružale isključivo putem Gradskog bibliobusa.

Knjižnične stanice, njih ukupno **4**, imaju **Crikvenica** (2) i **Vrbovsko** (2).

Knjižnični stacionar Jadranovo crikveničke knjižnice duže je vrijeme zatvoren no opremljen je novom opremom te se otvaranje planira u narednom razdoblju.

Knjižnične stacionare, njih ukupno **3**, imaju **2** knjižnice: **Mali Lošinj** (2) i **Novi Vinodolski** (1). Posebice ističemo važnost stacionara lošinjske knjižnice na otocima Susku i Iloviku

obzirom na slabiju prometnu povezanost s gradskim središtem, manji broj stanovnika te općenito nedostatak ostalih društvenih sadržaja.

Bibliobusna služba djeluje pri Gradskoj knjižnici Rijeka, s **2 bibliobusa** koji imaju ukupno **72 stajalište** od čega 54 u naseljima i 18 u ustanovama i poduzećima, na području **13** jedinica lokalne samouprave, točnije 3 grada i 10 općina.

Gradski bibliobus obilazi područje Grada Rijeke na **25** stajališta i to naseljima bez stacionarnog ogranka (17), vrtićima (5), poduzećima (2) i domu umirovljenika (1).

Ukupna broj stajališta povećan je za 5 u odnosu na 2015. godinu.

Naime početkom 2016. s radom je započelo novo vozilo kombi marke IVECO Daily furgon, duljine 7,6 m koji je primjereniji za vožnju u gradskim uvjetima te su napravljene izmjene itinerara. Prvenstveno se to odnosi na nova stajališta pored vrtića, potom uvođenje dva dana rada u popodnevnoj smjeni umjesto jutarnje u dvama riječkim naseljima (Blečići i Škurinje) te tri nova naselja subotom ujutro.

Županijski bibliobus obilazi **12** jedinica lokalne samouprave od čega 6 općina Gorskog kotara (Brod Moravice, Fužine, Lokve, Mrkopalj, Ravna Gora, Skrad), 1 općinu na otoku Krku (Baška) i 1 općinu u riječkom prstenu (Jelenje) koje nemaju drugi oblik djelatnosti narodne knjižnice, te 2 grada (Delnice, Vrbovsko) i 2 općine (Matulji, Općina Vinodolska) u kojima dopunjuje knjižničnu mrežu.

Ima ukupno **47** stajališta od čega: u centrima naselja (37), pored vrtića (2), pored škola (7) te pored ustanova (1).

Ukupan broj stajališta tijekom 2016. povećan je za 4 budući da je za Općinu Matulji od listopada 2016. uveden još jedan dan u popodnevnoj smjeni u četiri nova naselja.

2. 3. Pokrivenost područja knjižničnim uslugama

Ukupan broj stanovnika u jedinicama lokalne samouprave koje imaju stacioniranu knjižnicu iznosi 266.298 čemu treba pridodati još 15.231 stanovnika u općinama koje obilazi Županijski bibliobus što iznosi **281.529** ili **95,1%** od ukupnog broja stanovnika Županije.

Knjižnična mreža na području **Grada Rijeke** organizirana je putem središnjih odjela (Središnji odjel za odrasle, Dječji odjel Stribor, Odjel periodike, Narodna čitaonica), ogranaka (Turnić, Zamet, Drenova, Trsat) te Gradskog bibliobusa koji obilazi naselja bez stacioniranog ogranka, poduzeća i ustanove.

Izrađen je projekt izgradnje društveno-kulturnog centra na Gornjoj Vežici, jednom od naselja na istočnom dijelu grada, no terminski plan realizacije nije utvrđen.

Primjeri dobre pokrivenosti područja knjižničnim uslugama su: **Grad Crikvenica** koji u sva 4 naselja ima ustrojbene jedinice Gradske knjižnice Crikvenica (trenutno je zatvorena knjižnična stanica Jadranovo), **Grad Mali Lošinj** s 4 ogranka i 2 stacionara, kao i gradovi **Delnice** i **Vrbovsko** te općine **Vinodolska** i **Matulji** gdje se djelatnost središnje knjižnice uspješno nadopunjuje stajalištima Županijskog bibliobusa a u slučaju Vrbovskog tu su još i dvije knjižnične stanice.

No kad je riječ o ostalim područjima, stvarna pokrivenost ipak je manja od navedenih 95,1 % budući da pojedine jedinice lokalne samouprave imaju veliku prostornu površinu i veći broj naselja a knjižnica djeluje samo u središnjem naselju koje je udaljeno više od 2,5 km.

Takav su primjerice **Grad Bakar** s naseljima: Hreljin (2206), Krasica (1353), Škrljevo (1344), Kukuljanovo (905), Praputnjak (593), **Grad Opatija** s naseljima: Pobri (1114), Veprinac (981), Ičići (866), Oprič (711), Poljane (534) te **Grad Rab** s naseljima Banjol (1907), Barbat (1242), Kampur (1173) te Supetarska Draga (1099).

Drugi primjer je **Grad Čabar** gdje središnje naselje u kojem djeluje knjižnica ima manji broj stanovnika (419) nego okolna udaljena mjesta gdje nema nikakvog oblika knjižnične djelatnosti: Prezid (740), Gerovo (689), Tršće (342). Ova čabarska mjesta obilazio je Županijski bibliobus od 2004. do 2007. g. međutim u trenutku kad je Grad Čabar trebao početi sufinancirati njegovu djelatnost, do potpisivanja ugovora s Gradskom knjižnicom Rijeka, nažalost nije došlo.

Grad Kastav ima administrativno samo jedno naselje s 10.440 stanovnika no veliki kvartovi: Čikovići, Rubeši, Spinčići s više tisuća stanovnika također bi trebali imati određen vid knjižnične djelatnosti.

Za sve ove jedinice lokalne samouprave bibliobus ili bibliokombi bi bio izvrsno rješenje za bolju pokrivenost šireg područja knjižničnim uslugama.

Grad Kraljevica, osim središnje knjižnice, ima u naselju Šmrika (988) udrugu Narodna čitaonica Šmrika te bi bilo svrsishodnije da se ta zbirka reorganizira u ogranak kraljevičke knjižnice.

Kad je riječ o općinama, **Općina Jelenje** ima 5.344 stanovnika i stajališta bibliobusa na 6 lokacija. U budućnosti bi bilo potrebno organizirati stacioniranu knjižnicu u središnjem naselju – Dražice (2093) a ostala naselja trebala bi i dalje biti pokrivena bibliobusom.

3. Prostor i oprema

3. 1. Prostor

Ukupan prostor kojim raspolažu narodne knjižnice u Primorsko-goranskoj županiji iznosi **7.552 m²**. U odnosu na minimum Standarda prema broju stanovnika trebale bi imati **11.613 m²** što znači ostvarenost od **65 %**.

Od ukupno navedene kvadrature na prostor za korisnike odnosi se **5254 m²** ili nešto manje od **70%**.

U odnosu na 2015. ukupni prostor je povećan za 3% što se odnosi na otvaranje Ogranka Trsat Gradske knjižnice Rijeka, veličine 311 m², te novog prostora Knjižnice Mošćenička Draga koja je u lipnju 2016. preseljena s prvog kata općinske zgrade u novi prostor veličine 60 m² (do tada imala 44 m²) međutim to je i dalje ispod polovice propisanog minimuma Standarda.

Svega **6** knjižnica ili **29%** od njihovog ukupnog broja **zadovoljava minimum Standarda u prostornim uvjetima**. To su knjižnice u Čabru, Kraljevici, Malom Lošinj, Novom Vinodolskom, Bribiru i Kostreni. Preostalih **15** ili **71 %** **ne zadovoljava minimum Standarda**.

Ukupno 7 ili 33 % knjižnica ne doseže niti polovicu minimuma Standarda u odnosu na broj stanovnika: Čavle, Delnice, Kastav, Matulji, Mošćenička Draga, Rab, Viškovo. Posebno teški prostorni uvjeti su u Knjižnici Crikvenica koji bi trebali biti uskoro riješeni preseljenjem u novi prostor.

Najveće odstupanje od minimuma Standarda sa zadovoljenih 17 % bilježi Knjižnica Matulji, te Knjižnica Kastav sa zadovoljenih 20 %.

Projekti u tijeku:

- adaptaciji prostora tzv. stare škole za potrebe **Gradske knjižnice Crikvenica**; radovi bi, uključujući i opremanje, trebali bi biti dovršeni do listopada 2017. te se predlaže da svečano otvaranje MKH 2017. bude upravo u Crikvenici povodom otvaranja novog prostora knjižnice
- opremanje prostora **Knjižnice Vid Omišljanin** u Omišlju; otvaranje je predviđeno krajem travnja 2017. a potom i profesionalizacija djelatnosti
- izrađen projekt prenamjene T objekta u kompleksu Rikard Benčić za potrebe središnjih odjela **Gradske knjižnice Rijeka**; dobivena građevinska dozvola; realizacija se planira u okviru projekata urbane aglomeracije
- izrađeno idejno rješenje izgradnje društvenog centra u **Općini Matulji** u sklopu kojeg bi trebao biti i novi prostor knjižnice, multimedijalna dvorana i izložbeni prostor; čeka se pogodan natječaj za EU fondove
- izrađen je projekt prenamjene i uređenja novog prostora **Narodne knjižnice i čitaonice Delnice** u bivšem Domu Oružanih snaga Republike Hrvatske; dio sredstava za projekt i uređenje osiguran je iz donacije Janet Majnarich, za ostatak će se tražiti sredstva MK RH i EU fondova

Prema našim iskustvima dosadašnja problematika uređenja prostora narodnih knjižnica u velikoj mjeri ogleda se u činjenici da se nedovoljno dugoročno planiraju prostorne potrebe te svega nekoliko godina nakon uređenja knjižnica, prostori postaju nedostatni.

3.2. Oprema

Kad je riječ o **namještaju**, većina knjižnica opremljena je funkcionalnom knjižničnom opremom, sukladno Standardima, osobito knjižnice opremljene zadnjih godina kao što su Mali Lošinj i Čabar (2012.), Ogranak Trsat GKR (2016.)

U nekim knjižnicama, primjerice u Vrbovskom, ta je oprema starijeg datuma i dotrajala.

Kad je riječ o **računalnoj opremi**, ukupan broj računala u narodnim knjižnicama PGŽ iznosi 230 od čega 126 za korisnike.

U odnosu na proteklu, 2015. godinu, ukupan broj računala povećan je za 19 ili 9 %, od čega za korisnike za 14 ili 12,5%.

Na svako računalo prosječno dolazi 266 korisnika.

Pristup internetu korisnicima je osiguran na ukupno 122 računala.

Broj računala za korisnike u nekim bi knjižnicama svakako trebalo povećati, primjerice u Krku, Kastvu, Lovranu, Bribiru gdje je korisnicima na raspolaganju svega po jedno računalo a u Mošćeniškoj Dragi nema niti jednog računala za korisnike.

Samo stanje postojeće računalne opreme je u prosjeku zadovoljavajuće čemu pridonosi i redovito sufinanciranje programa informatizacije odnosno nabave računalne opreme od strane Ministarstva kulture RH.

Računalo za slijepe i elektroničko povećalo za slabovidne ima samo Gradska knjižnica Rijeka.

Mogućnosti samozaduživanja nema niti u jednoj knjižnici.

Knjigomat za 24. satno vraćanje knjiga ima samo Narodna knjižnica i čitaonica "Halubajska zora" Viškovo.

3.3. Knjižnični program

Gradska knjižnica Rijeka kao županijska matična knjižnica od 2010. godine, uz sufinanciranje Primorsko-goranske županije a od 2014. i Grada Rijeke, provodi projekt izgradnje jedinstvenog knjižnično-informacijskog sustava narodnih i školskih knjižnica PGŽ s matičnom knjižnicom kao logističkim i edukacijskim središtem.

Tijekom 2016. dovršen je proces uključivanja u sustav ZaKi svih narodnih knjižnica PGŽ, pridruživanjem posljednje tri: Kraljevica, Krk, Delnice.

U razdoblju od sedam godina koliko ovaj proces traje, do danas je na području Županije u isti sustav umreženo ukupno **77** knjižnica i to sve narodne knjižnice, 71 % knjižnica osnovnih škola, 50 % knjižnica srednjih škola, 25% knjižnica učeničkih domova te jedna specijalna knjižnica (Art kino Rijeka).

Sve knjižnice mrežno su povezane i rade u jedinstvenom knjižnično informacijskom sustavu unutar zajedničke programske podrške - **integriranog knjižničnog programa ZaKi**, a informacije o fondovima dostupne su na web stranicama knjižnica i putem skupnog kataloga na adresi: <http://katalog-pgz.gkr.hr>.

Nadalje, sam proces stručnog rada bitno je unaprijeđen, pojednostavljen i ubrzan zahvaljujući korištenju podataka iz zajedničke bibliografske i normativne baze te sustavnoj edukaciji knjižničara što rezultira i povećanjem njihovih profesionalnih kompetencija.

4. Knjižnična građa

4. 1. Stanje

Narodne knjižnice PGŽ raspolažu s ukupno **898.268** svezaka **knjiga** dok Standardi, sukladno broju stanovnika, predviđaju 685.386 svezaka, dakle radi se o ostvarenih **131%**.

U odnosu na 2015. godinu radi se o povećanju za 1,5 %.

Minimum Standarda u broju knjiga zadovoljava ukupno **17** knjižnica ili **81 %** dok **4** ili **19%** ne zadovoljava predviđeni minimum. Knjižnice koje ne zadovoljavaju minimum Standarda su ili novije (Čavle, Bakar) ili one čije područje obuhvaća preko 10.000 stanovnika (Kastav, Matulji) a u kojima su istodobno i prostorni uvjeti ograničeni.

No ukoliko podatak o broju knjiga usporedimo s podatkom o **otpisu u 2016.** g. koji iznosi ukupno **15.777** svezaka ili 1,8 % od Pravilnikom o reviziji i otpisu dopuštenih 5 % godišnje, zaključujemo, a što je vidljivo i iz statističkih podataka, da knjižnice u nedovoljnoj mjeri otpisuju dotrajalu i zastarjelu građu, vjerojatno i zbog nedostatka sredstava za nabavu nove građe.

Ukupan broj jedinica AVE građe iznosi **25.683** jedinice što u odnosu na 2015. znači povećanje od 8,5%.

Neke knjižnice imaju ovu vrstu građe zastupljenu u minimalnom broju primjeraka (Bribir, Mošćenička Draga Kastav, Matulji, Lovran). Razlozi tome su nedostatna sredstva za nabavu građe ili/i nedostatak prostora i opreme za smještaj ove vrste građe.

4. 2 Nabava

4. 2. 1. Nabava knjiga

Tijekom 2016. godine nabavljeno je ukupno **36.662** svezaka **knjiga** dok Standard predviđa 53.264, drugim riječima radi se o ostvarenju od **69 %** minimuma Standarda.

U odnosu na 2015. godinu stanje je gotovo identično. Radi se o smanjenju ukupnog broja nabavljenih knjiga za 47 svezaka ili 0,13 %.

Ukupno 8 knjižnica ili 38 % dosegulo je minimum Standarda u nabavi knjiga: Cres, Čavle, Kraljevica, Mali Lošinj, M. Draga, Vrbovsko, Bribir i Kostrena.

Ostalih 13 ili 62 % ne zadovoljava minimum Standarda.

U usporedbi s 2015. g. broj knjižnica koje su zadovoljile minimum Standarda u nabavi građe manji je za 1.

Od ukupnog broja nabavljenih knjiga, 26.630 svezaka ili 73 % se odnosi na građu za odrasle a 1.0032 sv. ili 27 % za djecu što je u odnosu na 2015. za 5 % više u korist građe za djecu.

Udio kupljenih knjiga iznosi 73% od ukupnog broja nabavljenih prinova što je za 3% više nego 2015. Udio otkupa MK RH je 14 % dok je udio dara, zamjene i obveznog primjerka 13 %.

4. 2. 2. Nabava AVE građe

AVE građe nabavljeno je ukupno **2.176** jedinica dok minimum Standarda predviđa 2.665 jedinica što znači da je zadovoljeno 82%.

U usporedbi s 2015. g. radi se o gotovo identičnom opsegu nabave ove vrste građe. Razlika je svega 7 jedinica manje u 2016. g.

Ukupno 4 knjižnice ili 19 % nije u 2016. godini nabavilo niti jednu jedinicu AVE građe: Čabar, Delnice, Krk, Mošćenička Draga a pet knjižnica u minimalnom broju (ispod 5): Čavle, Cres, Kastav, Lovran, Matulji.

Dijelom se to može pripisati nedostatnim prostornim ili financijskim uvjetima uslijed kojih ipak prevladava nabava knjižne građe.

Svega 4 knjižnice ili 19 % premašile su minimum Standarda u nabavi ove vrste građe: Bakar, Mali Lošinj, Rab i Kostrena.

4. 2. 3. Nabava periodike

Ukupno je u svim narodnim knjižnicama PGŽ u 2016. g. redovito nabavljano **497 naslova** novina i časopisa u **627 primjerka** što je u odnosu na 2015. g. smanjenje za 8 naslova ili nešto manje od 2% odnosno smanjenje za 23 primjerka ili nešto više od 4 %.

4. 3. Sredstva za nabavu knjižnične građe

U 2016. godini prihodi za nabavu u narodnim knjižnicama PGŽ iznosili su **3.184.064,38** kn što je za 27.056,60 kn ili 0,9 % više u odnosu na 2015.

Najveći udio u navedenim prihodima su sredstva Ministarstva kulture – 51%, (2015. - 43%), potom sredstva osnivača – 31 % (2015.- 25%), vlastiti prihodi knjižnica 12 % (2015 – 26%), ostali izvori – 6% (2015. - jednako).

Iz navedenog možemo zaključiti da su sredstva Ministarstva kulture za nabavu građe u porastu i čine preko polovice ukupnih prihoda za nabavu. Sredstva osnivača su također u porastu dok se smanjuju sredstva za nabavu iz vlastitih prihoda knjižnica.

5. Članstvo

Ukupan broj članova koji su se upisali ili obnovili članstvo u narodnim knjižnicama PGŽ tijekom razdoblja od 1.1. do 31. 12. 2016. godini iznosio je **33.513** što predstavlja 12 % stanovnika područja pokrivenog knjižničnim uslugama odnosno 11,3 % ukupnog broja stanovnika Županije dok minimum Standarda iznosi 15 %.

U odnosu na 2015. g. radi se o povećanju broja članova za 7 %.

Povećanje članstva bilježe knjižnice: Rijeka, Čavle, Crikvenica, Krk, Mali Lošinj, Novi Vinodolski, Opatija, Mošćenička Draga.

Minimum Standarda od 15% učlanjenog stanovništva ostvarilo je 7 knjižnica: Rijeka, Cres, Crikvenica, Delnice, Kraljevica Krk, Mali Lošinj. Knjižnica Kostrena s 14% učlanjenih bliži se Standardu.

U ovom trenutku ne raspoložemo podatkom o broju aktivnih članova, dakle svih onih koji su se koristili knjižnicom neovisno o tome da li su se u razdoblju od 1.1. do 31. 12. upisali ili obnovili članstvo budući da taj podatak nije sadržan u postojećim statističkim tablicama NSK a unos podataka u on line sustav gdje postoji pokazatelj o aktivnom članstvu još nije dovršen.

Od navedenog broja članova 24.926 ili 74 % čine odrasli a 8587 ili 26 % djeca što u odnosu na prošlu godinu čini porast za 1% u skupini odraslih te smanjenje od 1% u skupini djece.

6. Posudba i korištenje

U 2016. godini posuđeno je ukupno **777.739** knjiga što je u odnosu na 2015. godinu smanjenje za oko 2,1 %.

Posudba AVE građe iznosila je u 2015. g. **42.945** jedinice što znači smanjenje za oko 13,4%. Narodne knjižnice u svojim fondovima nude većinom glazbu i filmove stoga pretpostavljamo da korisnici do tih sadržaja sve više dolaze putem interneta a manje posudbom fizičkih primjeraka u knjižnicama te to može biti rezultat smanjenja posudbe ove vrste građe.

Broj posjeta u 2016. g. iznosio je **704.686** što je smanjenje za oko 2,9 % u odnosu na 2015.

7. Programske aktivnosti

U narodnim knjižnicama PGŽ održano je u 2016. g. ukupno **1627** različitih programskih aktivnosti od kojih 531 ili 33 % za odrasle i 1096 ili 67 % za djecu. Posjetitelja događanjima je bilo ukupno **29526**.

U odnosu na 2015. g. bilježi se porast broja programskih događanja za 5,7% kao i porast broja sudionika za 5,4%.

Najveći broj aktivnosti, točnije 746 ili 46% odnosi se, razumljivo, na Gradsku knjižnicu Rijeka.

Vidljivo je da u većini knjižnica prevladavaju programske aktivnosti za djecu koje su zaista bogate i raznovrsne: pričaonice, kreativne radionice, čitateljski klubovi i dr.

Knjižnicama je taj vid aktivnosti u fokusu interesa budući da je važno stvarati čitateljske navike od najranije dobi kako bi se odgajali novi naraštaji korisnika knjižnica.

Za odvijanje programskih djelatnosti od velike je važnosti primjeren prostor knjižnica koji mnogim knjižnicama još uvijek nedostaje.

8. Djelatnici

U narodnim knjižnicama PGŽ zaposleno je ukupno **108** zaposlenika od kojih na knjižničarskim poslovima **95**.

U odnosu na 2016. ukupan broj zaposlenika povećan je za 2 a broj onih koji su na knjižničnim poslovima za 1.

Prema Standardima, uzimajući u obzir prosjek sva četiri parametra za izračun, uz posebne uvjete koje predviđa Standard, potreban broj djelatnika iznosi **127** što znači da je ostvarenje Standarda **75 %**.

U strukturi djelatnika prevladavaju diplomirani knjižničari – 48 %, potom knjižničari – 24%, pomoćni knjižničari – 22 %, knjižničarski savjetnici – 2 %, dok je osoba bez knjižničarskog obrazovanja 3 %.

U porastu je broj diplomiranih knjižničara a smanjuje se broj knjižničara (zbog odlaska u mirovinu kolegica knjižničarki s VŠS).

U odnosu na broj korisnika, broj lokacija i obim usluga najviše se nedostatak djelatnika uočava u Gradskoj knjižnici Rijeka.

I u pojedinim drugim knjižnicama bi trebalo zaposliti nove djelatnike, primjerice u Narodnoj knjižnici i čitaonici Kraljevica i Gradskoj knjižnici Rab gdje su, unatoč tome što se radi o gradskim knjižnicama, ravnateljice jedine zaposlene osobe.

Posljednjih godina više je knjižnica imalo osobe angažirane u okviru stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa što je s jedne strane ublažilo kadrovske poteškoće a s druge strane mladim ljudima dalo mogućnost da steknu nova stručna znanja i polože stručni ispit.

Zaključak

Sagledavajući ukupno stanje narodnih knjižnica u Primorsko-goranskoj županiji osobito u odnosu na razdoblje od prije nekoliko godina možemo zaključiti da su učinjeni bitni pomaci u pogledu uređenja novih prostora nekolicine knjižnica, širenja knjižnične mreže putem Županijskog bibliobusa GKR na općine i gradove koji do tada nisu imali knjižničnu uslugu, cjeloživotnog učenja knjižničara putem redovite organizacije stručnih seminara i radionica u suradnji matične službe i CSSU, izgradnje jedinstvenog knjižnično-informacijskog sustava s

ciljem funkcionalne povezanosti knjižnica, izgradnje zbirke na drugim medijima, primjene novih tehnologija i dr.

No unatoč tome, u većini knjižnica još uvijek nisu dosegnuti Standardi u temeljnim infrastrukturnim pretpostavkama a to je prostor i broj djelatnika što je u neposrednoj ingerenciji osnivača, odnosno općina i gradova.

U odnosu na ranije godine u blagom su porastu sredstava osnivača za nabavu građe što je ohrabrujuće međutim i dalje većina knjižnica ne dostiže minimume Standarda u nabavi knjižnične građe.

Vidljivi su naponi knjižnica da kroz veći broj raznovrsnih programskih aktivnosti privuku veći broj posjetitelja u knjižnice a time i potencijalnih novih korisnika.

Očekujemo da se kroz temeljne strateške i zakonske akte, novi Zakon o knjižnicama i Standarde za narodne knjižnice, ojača status narodnih knjižnica a to je jedino moguće ukoliko se osiguraju potrebni preduvjeti za ravnomjeran rast i razvoj knjižnične djelatnosti u skladu sa suvremenim europskim i svjetskim knjižničnim standardima.

Ljiljana Črnjar, knjižničarska savjetnica
voditeljica županijske matične službe

Prilog: tabele sa statističkim podacima

Dostavljeno:

- Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Zavod za knjižničarstvo
- Ministarstvo kulture RH, Služba za knjižničnu djelatnost i promidžbu knjige
- Primorsko-goranska županija, Upravni odjel za kulturu, sport i tehničku kulturu
- Arhiva GKR